של יוסף „קודם שלא תינתן" — שב־שמירת שבת שלו היתה נרגשת קדושת שבת העליונה.

וזהו גם הטעם (ע"פ פנימיות הענינים) שאצל יוסף הי' „שטר אירוסין" — להורות, שהאירוסין והקידושין שלו היו באופן שהמשיך את הקדושה שבענין האירוסין (עד כמה שהי' אפשר קודם מ"ת) למטה בגשמיות העולם, בדיו על הקלף — „שטר אירוסין"[57].

(משיחות ש"פ ויחי וש"פ שמות תשמ"ז)

---

57) ראה כתר שם טוב בתחלתו (בהוצאת קה"ת — סי' יו"ד), לקו"ת בשלח (א, רע"ג) ובכ"מ — ש„האשה נקנית . . בשטר" היינו „אותיות התורה". ולהעיר מפרש"י תשא (לד, א) דהלוחות הם כמו כתובה.

פרשת ויחי – שיחה כ

לקוטי שיחות חלק ל – עמודים 255–249

א. בסיום פרשתנו — שהוא גם סיום ספר בראשית — מסופר אודות פטירתו של יוסף: „ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת גו' וישבע יוסף גו' פקוד יפקוד גו' והעליתם את עצמותי מזה, וימת יוסף גו' ויישם בארון ב־מצרים"[1].

וצריך להבין: איך מתאים סיום ספר בראשית בענין פטירתו של יוסף (עד שהתיבות האחרונות הן „ויישם בארון במצרים") עם הכלל הידוע[2] — גם בקשר לסיומי כ"ד כתבי הקודש — דמסיימים בטוב?

ומה גם שבין כך נזכר להלן, בתחילת פ' שמות[3], ע"ד פטירתו של יוסף — „ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה גו' וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" (וזה גרם לשעבוד מצרים, כהמשך הסי־פור) — וא"כ הי' מתאים להכניס שם ה־פרטים הנ"ל בנוגע לפטירתו ולסיים את פ' ויחי בדבר „טוב" — „ויחי[4] יוסף מאה ועשר שנים, וירא יוסף לאפרים גו' גם בני מכיר גו' יולדו על ברכי יוסף", או כיו"ב[5].

ב. עוד כלל אמרו בנוגע לסיומו של ספר (בתורה) — „מתכיפין התחלה להש־למה"[6], ומנהג ישראל לקשר סיום מסכת עם התחלתה. וכמשנ"ת כמ"פ, שאין זה לחדודי לבד ח"ו, אלא הוא ענין אמיתי, כי אכן קיימת נקודה משותפת בין התח־לת כל ספר (ומסכת) לסיומו, כדאיתא בס' יצירה[7] „נעוץ סופן בתחלתן".

יתירה מזו: הצד השווה בין תחילת כל ספר וסיומו הוא בנקודה עקרית של הספר, כי, כידוע, נקודה עקרית של כל ענין מרומזת בתחילתו, כמו הראש ה־כולל כל האברים, ובסיומו, כמאמר[8] „הכל הולך אחר החתום".

ולפי זה יש לעיין: מהו הקשר בין סיום ספר בראשית לתחילתו, ואיך מרו־מז התוכן של כללות ספר בראשית [ש־נקרא „ספר הישר . . זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים"[9]] בתחילתו — בראשית ברא גו'[10], ובסיומו — הסי־פור ע"ד מיתת יוסף, עד ל„ויישם בארון במצרים"?

ג. וי"ל שיובן זה בהקדים ביאור פירוש רש"י על הפסוק בראשית ברא גו' — „לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם[11] . . ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים[12] שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם

---

1) נ, כד ואילך.
2) ראה תוס' סוף נדה (מברכות לא, א). ועוד.
3) א, א. שם, ו.
4) נ, כב־כג.
5) וגם סיפור מיתת יוסף הי' אפשר לסיים בענין בשורת הגאולה — „פקוד יפקוד גו'".
6) נוסח רשות לחתן בראשית.
7) פ"א מ"ז.
8) ברכות יב, א.
9) ע"ז כה, א. ובכ"מ.
10) בראשית א, א.
11) בא יב, ב.
12) תהלים קיא, ו.

שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

ולכאורה, לפי המובן השטחי (שטענת אוה"ע היא הגורמת לפתיחת התורה ב„בראשית") תמוה[13]: כיצד יתכן שבגלל טענתם של אומות העולם יהי' שינוי ב־תורה שניתנה לישראל – שבמקום להת־חיל מ„החודש הזה לכם", מתחילה התו־רה ב„בראשית גו'"?

ועוד זאת: גם את"ל שיש צורך ל־הכניס בתורה המענה לאומות העולם – לכאורה אין זו סיבה להתחיל[14] את ה־תורה בזה, ובפרט שסדר התורה הוא ג"כ תורה (ובמילא בדיוק בתכלית).

וצ"ל שהטענה והמענה אינן רק כדי להוציא מלבן של אומות העולם, אלא זה נוגע גם לבנ"י עצמם, ולכן הוכנס כל הענין בתורה (וכלשון הכתוב „כח מעשיו הגיד לעמו")[13].

ולא עוד אלא שמכיון שהתחלת התו־רה היא ב„בראשית גו'" כדי שיוכלו בנ"י לענות על טענת האומות – עכצ"ל, שאין פירוש הדברים שהתורה עוסקת גם בזה, אלא זהו מההתחלות, מיסודי התורה.

ד. והענין בזה:

גם אומות העולם יודעים שהקב"ה „בָחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"[15], ודוקא משום כך טוענים[16] – „לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים":

לפי תפיסתם של אומות העולם (וכן מצד היצר הרע – „א־ל זר אשר ב־קרבך"[17], שנקרא „הגוי" שבישראל[18]) אין עם ישראל צ"ל קשור עם ארץ (גשמית) ובפרט – ארץ מסויימת, כי כל ענינם של בנ"י הוא עבודת השם המוטלת עלי־הם תמיד בכל זמן ובכל מקום שהם, והיותם לעם הוא מפני וע"י בחירת הקב"ה בהם, קבלת התורה וכו'[19]:

ולכן, כיבוש א"י וקנינה על ידי ישר־אל על מנת להתיישב שם כעם מיוחד בארץ מיוחדת הוא לדעתם ענין של „גזל", כי הנהגה זו מתאימה לשאר כל האומות – שאצלם, קיבוץ אנשים רבים יחד בארץ מסויימת הוא הוא העושה אותם לעם – אבל לא לעם ישראל, העם הנבחר שהקב"ה רומם אותם מעל כל עם ולשון וארץ.

והמענה ע"ז – „כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים": נתינת א"י לעם ישראל אינה כמו אצל שאר האומות ל־הבדיל – אלא היא חלק בעבודתם, ל־גלות „כח מעשיו" של הקב"ה:

תכלית עבודתם של בנ"י היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים דוקא[20], ש־קדושתו ית' תשרה ב„ארציות" של עוה"ז הגשמי דוקא (שלכן רוב מצות התורה הן מצות מעשיות, כדי שע"י קיום התומ"צ

13) ראה גם לקו"ש ח"י ע' 1 הערה 8. ח"כ ע' 1 ואילך. ועוד.

14) ראה לקו"ש ח"כ שם (ובהערה 8). וש"נ.

15) נוסח ברכת התורה.

16) ועפ"ז מתורצת התמי' הכי גדולה: מאי קמ"ל המענה הרי מ"ת נתפרסם באותה שעה לכל או"ה (זבחים קטז, א).

17) ראה שבת קה, ב.

18) ראה קובץ מכתבים לתהלים (בתהלים אהל י"י ע' 218), אגרות־קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"ז (ע' עד) וש"נ. לקו"ת ראה כה, סע"א ואילך. מאמרי אדה"ז תק"ע (ע' קכח. קצג ואילך). ועוד.

19) כמאמר הרס"ג (ס' האמונות והדעות מ"ג פ"ז): אומתנו איננה אומה כ"א בתורותי'.

20) תנחומא נשא טז. תניא רפל"ו.

תומשך קדושה (גם) בענינים הגשמיים[21]:

וכן הוא בנוגע לכללות עם ישראל, דמכיון שהוא ברוממות ולמעלה מכל עם ולשון, לכן דוקא משו"ז ניתנה לו ארץ ישראל, ארץ גשמית, שבה תלויות כו"כ מצות התורה (עד שעיקר ענין של קיום מצות התורה הוא בארץ ישראל דוקא, כמבואר בארוכה ברמב"ן[22]), מאחר שזהו ענין בנ"י והתורה – „לכבוש" את ה־„ארציות" של עוה"ז ולעשותו דירה לו יתברך.

ולפיכך פתיחת והתחלת התורה היא ב„בראשית ברא גו'", בבריאת העולם, כי יסוד וכוונה עיקרית של התורה הוא – לכבוש על ידה את העולם ולעשותו דירה לו יתברך.

ה. עפ"ז יש ליישב עוד דיוק בלשון רש"י הנ"ל – „שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם", היינו שזוהי טענ־תם של אומות העולם בכלל, דלכאורה: הטענה נגד ישראל הלא היא „שכבשתם ארצות שבעה גוים" – וא"כ מה להם ל(עוד) ששים ושלש אומות לבא בתביעה על דבר שבע אומות, (ז' ארצות) שאינם שלהם[23]?

וע"פ הנ"ל יש לומר ההסבר בזה: אף שהטענה ד„לסטים אתם" לפי פשוטה (בגשמיות) היא בשייכות לארצות שבעה גוים, ארץ ישראל – מ"מ, תוכן הטענה (טעמה וטענתה) שייך לכל הארצות, היות שנקודה זו – שהתורה ענינה לפ־עול בארציות וגשמיות העולם (המתב־טאת בנתינת ארץ ישראל לעם ישראל) – משפיעה ונמשכת בפועל ביחס בני ישראל לכל הארצות.

והביאור:

ידוע, שתכלית ענין ירידת הנשמה בגוף וחיי בנ"י בעוה"ז הוא – בלשון ה־בעש"ט[24] – „לשכן שמו שם[25], לפרסם אלקות במקום זה", שעי"ז „כובשים" את ה„מקום" לעשות „שם" דירה לו יתברך.

כלומר: שליחותו של עם ישראל ב־ארצות, בעוה"ז היא לא רק לעמוד ב־תוקף על משמרתם בעבודתו יתברך בקיום התומ"צ ולא להתפעל מכל המני־עות ועיכובים וכו' – אלא גם להפוך את הארצות למקומות ששורה שם קדושתו של הקב"ה – „לשכן שמו שם".

וזהו תוכן הכתוב „כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" – שזוהי עבודתם של ישראל, בקיום התומ"צ בכל מקום ומקום, „לכבוש" את ארצות העמים תחת „בעלות" הקדושה – „לתת להם נחלת גוים".

ו. ליתר ביאור:

ידוע מ"ש בספרים[26], שכוונת ירידת הנשמה[27] (ובפרט דהגלות) היא – כדי שישראל יבררו את ניצוצות הקדושה שנפלו ונתפזרו בכל קצוי תבל, ולכן „פיזרן לבין האומות"[28], כדי שכאו"א יברר את ניצוצות הקדושה שנמצאים ב־

21) ראה תניא פל"ז. ובכ"מ.

22) ס"פ אחרי (יח, כד) – ע"פ ספרי עקב יא, יז (הובא ברש"י שם, יח). וראה תו"א פרשתנו (מו, ריש ע"ב). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ה (וש"נ).

23) הביאור ע"ד הפשט – ראה לקו"ש ח"ה ע' 9 הערה 36.

24) „היום יום" חי אלול. כתר שם טוב – הוספות ס"ג. ובכ"מ.

25) ל' הכתוב תבא כו, ב.

26) תו"א (ר"פ לך. שם קיז, ב), ביאוה"ז לאדהאמ"צ (קלה, סע"ד ואילך) ובכ"מ – בביאור מחז"ל (פסחים פז, ב) לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים.

27) תניא פל"ז (מח, ריש ע"ב).

28) ל' חז"ל – פסחים שם.

מקומו (כי ע"י שמשתמש בחפצי העולם לעבודת השם, הרי הוא מעלה את ניצוצות הקדושה הנמצאים בדברים אלה לקדושה[21]).

אמנם, אי משום „בירור הניצוצות" לחוד, אין הכרח שהאדם העוסק בתומ"צ יבוא בעצמו למקום שבו נמצאים ניצוצות הקדושה, כי גם בהיותו „במקומו", בארץ הקודש (ובירושלים עיר הקודש) — אפשר שתושג מטרה זו ע"י שעבודתו היא באופן של ריבוי עצום באור הקדושה, בדוגמת אבוקה גדולה שמתקבצים אלי' כל ניצוצי אור, גם הרחוקים[29].

וע"ד שמצינו אצל שלמה המלך[29] — דכאשר „וישב שלמה על כסא ה'"[30], הי' וישב במקומו ומשם פעל את בירור העולם כולו, שזהו שמלכת שבא באה מ־מקומה לשלמה והביאה אליו מתנות כו'[31] (ניצוצות קדושה).

ומכיון שהירידה למטה היא צורך עלי' (היינו עלי' גם לגבי המצב שהי' לפני הירידה למטה) — עכצ"ל שע"י ירידה זו בעבודת הבירורים יש בה הישג ושלימות יותר אפילו לגבי בירור הניצוצות בזמן שלמה.

ויש לומר הביאור בזה: על ידי ה־ירידה למטה ובגלות בפרט, „אחד[32] מכם גולה לברברי' ואחד מכם גולה לסר־מטיא"[33] ועובד עבודתו שם — הרי נוסף

---

29) בהבא לקמן ראה תו"א ה, סע"ד ואילך. לקו"ת במדבר ג, ד ואילך. ובכ"מ.

30) דה"א כט, כג.

31) ראה מ"א י, א ואילך.

32) ל' חז"ל — שהש"ר פ"ב, ח (ב).

33) כן גי' הרד"ל שם* (הובא בעץ יוסף שם).

---

*) בהשמטות שנדפסו לאחרי שהש"ר (הוצאת ווילנא תרל"ח וצילום ממנה).

על[34] שמוציאים את ניצוצות הקדושה שנתפזרו בעולם, הנה עוד זאת, שגם המקום שבו נמצאים ניצוצות הקדושה (כל העולם כולו) יתהפך לקדושה, היינו, שהעולם כולו נעשה „ארץ ישראל", „לתת להם נחלת גוים"[35].

וזהו גם היעוד[36] „עתידה א"י שתת־פשט בכל הארצות" — כי לאחרי ה־שלמת „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"[37], כשכל העולם נכבש ונתהפך לקדושה, הרי קדושת א"י תתפשט בכל הארצות — „לתת להם נחלת גוים" כפשוטו, שכל העולם כולו יכנס לגבול ישראל.

ז. ובזה יש לבאר הרמז בתוכן חלו־קת הספרים בראשית ושמות:

החילוק בפשטות בין ספר בראשית וספר שמות הוא[38] — בספר בראשית מסופר ע"ד תולדות האבות (והשבטים

וראה פסיקתא דר"כ פ' החודש הוצאת באבער בהערה. וש"נ.

34) להעיר מהמשך תער"ב ח"ב ע' תשסט.

35) עפ"ז יש לבאר בעומק יותר פתגם הצ"צ (אגרות־קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"א ע' תפה. ועוד) לא' החסידים שרצה לעלות לארץ הקדש — „עשה כאן [בחו"ל] ארץ ישראל" („מאַך דאָ א"י"):

מצד הענין ד„בירור הניצוצות" הי' יכול לדור בא"י ולהרבות באור הקדושה עד שיהי' בבחי' „אבוקה גדולה" שתמשיך אלי' את ניצוצות הקדושה שבחו"ל, אבל אעפ"כ, המקום דחו"ל עצמו, „כאן", ישאר במעמד ומצב דחו"ל:

ותוכן ההוראה ד„עשה כאן ארץ ישראל" הוא — שתפקידו של יהודי להפוך (גם) את ה„כאן" (חוץ לארץ) לארץ ישראל — „לתת להם נחלת גוים".

36) פסיקתא רבתי פ' ר"ח ושבת. יל"ש ישע' רמז תקנ. נת' בלקו"ת מסעי פט, ב ואילך. ועוד.

37) ל' אדה"ז תניא רפל"ז.

38) ראה רמב"ן סוף פרשתנו. תו"ח לך לך פד, ד ואילך. ח"ש קלה, סע"א ואילך.

כו'), דהיינו ההכנה ליצירת עם ישראל וכו': ואילו ספר שמות הוא הסיפור דיציאת מצרים ונתינת התורה וכו'.

ולכאורה, ע"פ זה היתה צ"ל התחלת ספר שמות בסיפור יציאת מצרים[39], שאז „נולד" עם ישראל[40] (וע"ד דברי רש"י הנ"ל „לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם"), ומה טעם פתח ספר שמות בסיפור גלות מצרים[41]?

[וגם לפי פשוטו, ההפסק בין הספרים הוא לכאורה באמצע ענין, שהרי כבר מסופר בספר בראשית (כפ' ויגש[42]) ע"ד ירידת יעקב ובניו למצרים, וא"כ הי' לכאורה מתאים יותר שגם המשך הסי־פור ע"ד גלות מצרים (קושי השעבוד וכו') יבוא באותו הספר (בראשית), וב־ספר שלאח"ז יתחיל בענין חדש — גאו־לת ישראל ממצרים].

וע"פ הנ"ל יש לומר:

כשם שפתיחת (כל) התורה ב„בראשית ברא גו'" היא משום שזהו תכלית ענין התורה — „לתת להם נחלת גוים", כנ"ל: עד"ז הוא בענינו: ספר שמות הוא אמנם סיפור לידת עם ישראל ונתינת התורה להם, אבל ה„פתיחה" של סיפור זה היא לא במ"ת, וגם לא בסיפור יציאת וגאולת מצרים, אלא דוקא בסיפור „נחלת גוים" שבזה, בגלות מצרים, וע"ד ירידה ל־„מיצרים" וגבולים של העולם בכלל.

---

39) ובפרט עפמ"ש ברמב"ן ס"פ פקודי שספר שמות נקרא „ספר הגאולה" (וראה ב"ר פ"ג, ה). — וראה לקו"ש ח"ו ע' 239.

40) ראה יחזקאל טז, ד (ובמפרשים). וע"ד ה־הלכה — ראה יבמות מו, א ואילך.

41) וברמב"ן פרשתנו הנ"ל, שבס' שמות מת־חיל „בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם (דמעשה אבות) כו'". ע"ש. וראה תו"ח לך לך פה, ג.

42) מו, ה ואילך.

כי מכיון שתכלית התורה היא ה־עבודה ד„לתת להם נחלת גוים" (בירור העולם) — לכן, גם ההכנה למ"ת היתה ע"י עבודה תוך גלות מצרים, באופן ש־עניני מצרים נכנסו לרשות ישראל (קדו־שה) בהיותם במצרים, שם — „וינצלו את מצרים"[43], „עשאוה כמצודה שאין בה דגן . . כמצולה שאין בה דגים"[44].

ולכן התחלת הספר היא ע"ד גלות מצרים לאחרי הזמן ד„וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא"[45], ולא בהזמן ד־ירידת יעקב למצרים — כי ירידת יעקב למצרים לא היתה ענין של גלות ממש, שהרי ישב בארץ גושן במיטב הארץ במצב של מנוחה ושלוה כו'[46], וכן הי' „כל זמן שאחד מן השבטים קיים"[47]: ורק לאחרי ש„וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" התחיל השעבוד וקושי שלו, עיקר הירידה דגלות מצרים[48].

ח. ועפ"ז מובנת השייכות דתחילת ספר בראשית וסיומו — לתוכן הספר, „ספר הישר"[9]:

ענינו של ספר בראשית (ובפרטיות — עד „החודש הזה לכם") בפשטות הוא — כפרש"י — מה ש„כח מעשיו הגיד לעמו", היינו לא ע"ד מציאות העולם כשלעצמה, כ"א אדרבה, ע"ד כחו ושליטתו של הקב"ה על העולם, שנמסר לישראל („הגיד לעמו") — דבתחילת ספר בראשית מסופר ש„הוא בראה", ואח"כ איך

---

43) בא יב, לו.

44) ברכות ט, ב. וש"נ. וראה גם פרש"י וינש מה, יח.

45) שמות א, ו.

46) ראה רש"י ריש פרשתנו (מב"ר שם).

47) רש"י וארא ו, טז. וראה הערה הבאה.

48) בלשון המדרש (שמו"ר פ"א, ד) „הבאים מצרימה . . כאילו אותו היום נכנסו למצרים".

„נתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם (וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו)":

ומסירת כח זה לישראל היתה על ידי האבות, כמסופר בספר בראשית פעמים רבות ע"ד הבטחת הקב"ה לכאו"א משלשת האבות אודות נתינת הארץ, ועד שזה שישראל כבשו את הארץ בימי יהושע הי' על יסוד ירושת הארץ מן האבות, כפסק הדין[49] שא"י ירושה היא מאבותינו.

וכן הוא בתוכן הרוחני – שכח זה שניתן לישראל, לשלוט על הארציות של עוה"ז ולכובשו לרשות הקדושה, נמשך לישראל על ידי האבות[50] שנקראו „יש־רים". שהאבות היו למעלה מעלה מן ה־עולם, ד„האבות הן הן המרכבה"[51], ש„כל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עוה"ז ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם"[52], ולכן לא הי' יכול גשם העולם לשלוט עליהם ח"ו.

ו„שליטה" זו על העולם עוברת ב־ירושה לכאו"א מבנ"י, בתור „בנים". וכ־ידוע בענין „מעשה אבות סימן לבנים"[53], שמעשה האבות הוא נתינת כח לעבודת הבנים. דאף שמדריגת עבודת האבות היא למעלה מעלה ממדריגת עבודת ה־בנים, מ"מ, להיותם אבות, הרי כל עניני־הם עוברים בירושה לבניהם אחריהם עד עולם.

ט. אמנם, כדי שיהי' קשר בין מעשה אבות לעבודת הבנים – צ"ל במעשה ה־אבות גופא מעין ודוגמא לדרגת הבנים.

וזהו הטעם שסיום ספר בראשית הוא בענין ירידת יעקב ובניו למצרים, דעם היות שאצלם לא היתה זו גלות ממש כנ"ל, כי ישיבתם במצרים היתה באופן של מנוחה ושלוה כו' – מ"מ, ובפרט לגבי מדריגת יעקב בארץ מגורי אביו, ה"ז מצב של ירידה.

ואצל יעקב היתה השליטה על מצרים בגלוי, כמש"נ[54] ויברך יעקב את פרעה, וכפרש"י[54] שברכו „שיעלה נילוס לרג־ליו . . ומברכתו של יעקב ואילך הי' פרעה בא אל נילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ", גלוי לעיני פרעה שפרנסתם של מצרים תלוי' בברכת יעקב[55]!

וכן מצד יוסף[56] – שהוא הי' השליט על מצרים, ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים[57].

ומצבם הרוחני של יעקב ויוסף וכו' במצרים הוא הנתינת כח[58] שנמסר לבניהם אחריהם בירושה, שגם בהיותם בגלות יוכלו לשלוט על הגלות.

י. וענין זה הוא ה„סיום" דספר בראשית – איך שיוסף הצדיק סיפר ורמז לאחיו, דעם היות שכאן מסתיים „מעשה אבות" ומתחילה עבודת הבנים, הקשורה עם ירידה לגלות ממש – מ"מ „ואלקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת": כי הגלות אין לו שליטה

49) ב"ב קיט, ב. ע"ז נג, ב.

50) להעיר מסה"מ תפר"ח ע' רא ואילך. סה"מ תש"ו ע' 106.

51) ב"ר פמ"ז, ו. ועוד.

52) תניא פכ"ג. ועד"ז שם רפל"ד.

53) רמב"ן לך יב, ו. סוף פרשתנו. ועוד.

54) ויגש מז, י.

55) ראה ביאוה"ז (קלז, ב־ג). המשך באתי לגני השי"ת (ספ"ז. פי"ג). ובארוכה לקו"ש ח"ו ע' 31.

56) ראה סוטה יג, א: היכן יוסף כו' בנילוס כו' כדי שיתברכו מימיו כו'.

57) מקץ מא, מד. וראה שם, מ ואילך. שם מב, ו. ועוד.

58) וראה לקו"ש ח"ה (ע' 61 ואילך) בנוגע לירידת אברהם למצרים.

ח"ו על ישראל אלא להיפך – כל ענין הגלות הוא כדי שבנ"י ישלטו עליו, ועד שעל ידי הירידה לגלות מתעלים בנ"י לעילוי נעלה יותר, „והעלה אתכם".

וי"ל שזהו גם הטעם[59] לכך שיוסף נקבר במצרים, „ויישם בארון במצרים" – דלא כיעקב שנקבר בארץ ישראל דוקא („ונשאתני ממצרים גו'"[60]) – כי עי"ז ניתן הכח לבנ"י בהיותם במצרים[61] שיתעלו למעלה מן הגלות וישלטו עליו[62], עד שעי"ז עלו ממצרים.

וכן תהי' לנו, בגלותנו זה האחרון, ש„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[63],

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו,

במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ ויחי תשמ"ו)

59) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 272. ובארוכה שם ע' 476 ואילך.

60) פרשתנו מז, ל. וראה זהר פרשתנו רכב, א.

61) ראה זהר פרשתנו שם, ב (ובמק"מ ואור החמה שם). ש"ך עה"ת פרשתנו (מז, כט ד"ה ועד"ה קרא).

62) וי"ל שזהו גם הקשר בין סוף ס' בראשית לתחלת ס' שמות – „ואלה שמות בנ"י הבאים מצרימה", ד„ע"ש גאולת ישראל נזכרו כאן" (שמו"ר פ"א, ה) – כי ע"י „ויישם בארון במצרים" ניתן הכח שהירידה למצרים לא תהי' אלא בשביל הגאולה שעי"ז (ראה גם לקו"ש שם ע' 478).

63) מיכה ז, טו.